

Ю. М. Ответственность за воинские преступления во время Великой Отечественной войны (1941-1945) // Вестник Московского университета. Серия 11. Право. – 2005. – № 3. – С. 34-47).

27 січня 1944 року Указом Президії Верховної Ради СРСР прийнято Положення про військові злочини осіб рядового і керівного складу воєнізованої охорони НКВС СРСР за злочини по службі (Военно-уголовное законодательство / Под ред. к. ю. н. М. К. Кислицына. – М.: Издательство НОРМА, 2002. – с. 47).

Слід зазначити, що норми про злочини, вчинені в районі воєнних дій (в редакції Положення 1927 року і Кримінального кодексу УСРР 1927 року) не підлягали змінам аж до 1957-1958 рр.

Таким чином, в період Великої Вітчизняної війни в законодавстві про військові злочини УРСР відбувалися зміни, які відіграли важливу роль в укріпленні дисципліни в Збройних Силах УРСР та СРСР.

В період воєнного часу військовослужбовці та військовозобов'язані притягувались до кримінальної відповідальності за військові злочини відповідно до Положення про військові злочини 1927 року та Кримінального кодексу УСРР 1927 року, але, як правило, законодавством передбачалося застосування відстрочки виконання покарання до таких засуджених. Так, за більш тяжкі злочини їх відправляли на більш складні частини фронту.

Характерним було те, що після закінчення війни норми, які приймалися на період воєнного часу, були відмінені.

Колібабчук Н. К.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач наукового ступеня кандидата юридичних наук*

ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ДІЯЛЬНОСТІ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ XVIII – ПОЧАТКУ XX СТ.

Перші кроки, щодо створення акціонерних товариств (АТ) в Російській імперії були здійснені Петром I в указах від 27 жовтня 1699 р., від 27 жовтня 1706 р., від 2 березня 1711 р. та від 8 листопада 1723 р. (История акционерных отношений в России. // Режим доступа до електронного ресурсу: <http://rocotech.narod.ru/>).

Другою, але невдалою спробою можна вважати розробку проекту акціонерної компанії для торгівлі із Китаєм запропоновану в 1739 р. Лоренцом Лангом. Розглянувши цей проект Сенат прийняв рішення про початок запису в Комерц-Колегії всіх бажаючих взяти участь в діяльності нової для Російської імперії компанії. Однак у 1739 – 1741 рр. донеї ніхто не записався. Причиною такого ставлення, на нашу думку, була відсутність економічної необхідності об'єднання у великі товариства (Каминка А. И. Акционерные компании. / А. И. Каминка. – СПб., 1902. – Т. 1., с. 341, 343).

Першою діючою акціонерною компанією стала «Російська в Константинополі торгуюча компанія», заснована 24 лютого 1757 р. (Метелева Ю. А. «Правовое положение акционера в акционерном обществе» / Ю. А. Метелева. – М., 1999, с. 218, 221). Через рік, в 1758 р. була утворена ще одна – Компанія Персидського торгу. В 1762 р. утворюється «Акціонер-ний емісійний банк», який працював на засадах акціонерного товариства (далі – АТ). Але найбільшу популярність набула Російсько-Американська компанія заснована в 1798 р. із представників приватних промислів. Указом Павла I, від 8 липня 1799 р. ця компанія була прийнята під захист держави.

Для зазначених АТ були характерні такі риси: 1) в основі діяльності компанії було покладено уставний капітал, поділений на рівні долі-акції, причому внесений учасником внесок не повертався; 2) акції вільно ходили на ринку цінних паперів; 3) власник акцій отримував не тільки права акціонера, але й обов'язок сплачувати додаткові внески. Однак, досконалої нормативно-правової бази для діяльності АТ так і не було створено. Першим кроком на шляху формування такої бази стає закріплення в указі Олександра I від 1805 р. принципу обмеженої відповідальності акціонерів за борги компанії.

До 1807 р. статуту АТ затверджувалися царськими указами. З 1 серпня 1807 р. створення АТ регулювалося Маніфестом «О дарованных купечеству выгодах, отличиях, преимуществах и новых способах к распространению и усилению торговых предприятий». Маніфестом визначалися такі форми господарювання: товариство на вірі, повне товариство (торговий дім) та товариство по дільницях (АТ на паях). Закріплені у маніфесті принципи діяльності АТ згодом були покладені в основу «Положение о компаниях на акциях» 1836 р.

В січні 1830 р. Микола I Маніфестом знизив банківську відсоткову ставку в державних кредитних установах по кредитах. Наслідком таких дій стало перетікання капіталу до АТ, які обіцяли вкладникам дивіденди в розмірі 8 – 10 % річних. Акції існуючих компаній почали швидко зростати у ціні, а кількість АТ збільшувались. Однак, ціна на акції АТ з часом перестала залежати від економічної діяльності самого АТ. Розвинулася спекуляція особливо з строковими та фіктивними угодами. В 1836 р. в Російській імперії значно падає біржова активність, багато АТ збанкрутило. Ці події підштовхнули уряд до необхідності законодавчо врегулювати їхньої діяльності.

6 грудня 1836 р. було затверджено «Положение о компаниях на акциях». Положення встановило обов'язкові вимоги до Статуту АТ, серед яких були такі: 1) розмір статутного капіталу; 2) порядок розподілення акцій; 3) права та обов'язки акціонерів та компанії; 4) звітність, розподіл дивідендів; 5) порядок закриття та ліквідації компанії. Положення припускало випуск до обігу тільки іменних акцій номіналом не менше 50 та не більше 1000 руб. Статуту повинні були затверджуватися Сенатом. На практиці, досить часто статуту АТ затверджувалися відповідними міністерствами та публікувалися в «Санкт-Петербургских Сенатских ведомостях», а також, до 1912 р., в Повному зібранні законів Російської імперії. Норми відредагованого «Положения о компаниях на акциях» 1836 р. згодом увійшли до частини I, X тому Зводу законів Російської імперії в якості розділу «О товариществах по участкам или компаниях на акциях» Торгівельного статуту. В 1859 р. Міністерством фінансів були розпочаті роботи з розробки нового Положення

«О товариществах по участкам или компаниях на акциях», але законопроект не був затверджений.

Скасування кріпосного права в 1861 р. прискорило розвиток АТ. Так протягом 1861 – 1873 рр. було створено 357 АТ з капіталом в 1116 млн. руб., більшість з яких займалися промисловим виробництвом. Професор Петражицький Л. І., зокрема зазначав, що в другій половині XIX ст. поширеною була практика регулювання діяльності АТ не за Зводом законів, а за адміністративними приписами, що видавалися окремо для кожного нового утвореного товариства під час затвердження Статуту АТ. Ці приписи створювали щось схоже на звичайне адміністративне акціонерне право, яке існує незалежно від загального закону й навіть в супереч йому (Петражицький Л. І. Акционерная компания: акционерные злоупотребления и роль акционерных компаний в народном хозяйстве / Л. И. Петражицкий. – СПб., 1898., с. 3).

Лише 17 серпня 1927 р. було затверджено «Положение об акционерных обществах», в якому визначалися основні напрямки діяльності АТ. Головним з них визнавалася господарська діяльність АТ не спрямована на збагачення акціонерів. Цим положенням практично знищувалася сама ідея АТ, як механізму збільшення капіталу шляхом вдалої господарської діяльності.

Таким чином, на підставі наведеного ми бачимо, що прийняття «Положення об акционерных обществах» стало першим кроком до згорання діяльності АТ в СРСР, і вже на початку 30-х рр. XX ст. практично всі АТ були перетворені у державні підприємства.

Ченкова К. П.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри історії держави і права, аспірантка*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ ДО ВАГІТНИХ ЖІНОК ЗА УЛОЖЕННЯМ ПРО ПОКАРАННЯ КРИМІНАЛЬНІ ТА ВИПРАВНІ 1845 РОКУ

Вагітна жінка (мати) є специфічним суб'єктом злочину, тому застосуванню кримінальних покарань до жінок із певним властивостям соціально-демографічного та психофізіологічного характеру (стан вагітності) надається особливе значення.

Звертаючи увагу на те, що в Уложенні про покарання кримінальні і виправні 1845 р. відсутні розділ чи глава, присвячені особливостям застосування покарань даного розряду до вагітних жінок, ми все ж знаходимо деякі статті, що розкривають уявлення про відношення законодавства того часу щодо правової охорони материнства у контексті особливостей застосування кримінальних покарань до вагітних жінок.

Уложення про покарання кримінальні і виправні 1845 року, статтею 19 визначає покарання, що відносяться до розряду кримінальних: І. Позбавлення всіх прав стану і смертна кара; ІІ. Позбавлення всіх прав стану і посилення на каторжні роботи; для осіб же не вилучених від покарань тілесних, публічне покарання від тридцяти до ст. ударів